

Úvod do edukačních věd

prof. PhDr. Jaroslav Veteška, Ph.D., MBA

Doporučené zdroje ke studiu – andragogika

- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 6., aktual. vyd. Praha: Portál, 2017. 483 s. ISBN 978-80-262-1228-7.
- PRŮCHA, J. *Psychologie učení: teoretické a výzkumné poznatky pro edukační praxi*. Praha: Grada, 2020. 268 s. ISBN 978-80-271-2853-2.
- VETEŠKA, J. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál, 2016. 320 s. ISBN 978-80-262-1026-9.
- PRŮCHA, J., VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. 320 s. ISBN 978-80-247-4748-4.

Edukační vědy (education sciences)

- Vědní ukotvení jednotlivých disciplín v systému věd o výchově a vzdělávání:

PEDAGOGIKA – ANDRAGOGIKA – GERONTAGOGIKA

Pedagogika

- Pedagogika je sociální věda, která se zabývá edukační realitou, tj. zkoumá edukační procesy probíhající v různých edukačních prostředích. Edukační prostředí se vzájemně odlišují typem zúčastněných subjektů, obsahem, formami a intenzitou edukačních procesů a použitím různých edukačních konstruktů. Tyto odlišnosti vyvolaly vznik a rozvoj specifických pedagogických disciplín a výzkumných témat (Průcha, 2017).
- **Tradiční pedagogika** (*tj. obvyklá, z minulosti se přenášející do současnosti*) vychází hlavně z představ a koncepcí předních teoretiků (normativní funkce).
- **Moderní pedagogika** (*současná, rozvíjející se v souladu s nejnovějším vědeckým poznáním*). Není pro ni prioritní vytváření teoretických koncepcí o ideální výchově, nýbrž snaží se objasňovat reálné edukační jevy, jejich určující determinanty, fungování a výstupy edukace. Zásadní je pro ni poznávání a vysvětlování edukační reality.

Typologie pojetí pedagogické vědy

Z hlediska účelovosti:

A) pedagogika jako normativní teorie

B) pedagogika jako explorativní a explanační teorie

Pedagogika jako

- **explorativní teorie** – je založena na výzkumu a na poznatcích jím produkováných;
- **explanační teorie** – slouží k identifikaci a objasňování jevů edukační reality, poskytuje výklad o struktuře těchto jevů atd.

Disciplíny pedagogiky

- **dějiny pedagogiky a dějiny školství**
- **obecná pedagogika**
- **srovnávací pedagogika**
- **filozofie výchovy a teorie výchovy**
- **sociologie výchovy (a vzdělávání)**
- **pedagogická psychologie**
- **speciální pedagogika**
- **sociální pedagogika**
- **pedagogika volného času**
- **obecná didaktika**
- **oborové a předmětové didaktiky**
- **pedeutologie (teorie učitelské profese)**
- **andragogika (vč. / nebo + gerontagogika)**

Pojmy k zapamatování

výchova, vzdělávání, edukace, edukační procesy a edukační prostředí

kurikulum (obsah a cíle vzdělávání)

pedagogické disciplíny (Průcha, 2017, s. 34)

žák (subjekt edukace) a učitel

škola (instituce pro řízenou edukaci) a její funkce (Průcha, 2017, s. 387-397)

Vzdělávání dospělých (VD)

- Oblast týkající se nejdelší etapy života člověka (18 – 60/70/80).
- Vědní ukotvení v systému věd o výchově (edukační vědy):

PEDAGOGIKA – ANDRAGOGIKA – GERONTAGOGIKA

- VD – vědní a studijní obor na vysokých školách. Označuje se jako *adult education*, někde jako *andragogy* (tj. vědní disciplína).

Vzdělávání dospělých (VD)

- Komplexní soubor institucionálně organizovaných a individuálních vzdělávacích aktivit, které nahrazují, doplňují, inovují nebo jinak obohacují počáteční vzdělání dospělých osob.
- Je postaveno na rozvíjení znalostí a dovedností, hodnotových postojů, zájmů, zvyšování kvalifikace...

Vzdělávání dospělých (VD)

- V oblasti **formálního vzdělávání** jde o získání určitého stupně vzdělání ve školském systému v rámci počátečního vzdělávání.
- Mnohem větší spektrum vzdělávacích příležitostí však existuje v rámci **neformálního vzdělávání** (tj. dalšího vzdělávání).
- Pro zajímavost:
mezinárodní vědecká konference (KAMV + ČAS)
Vzdělávání dospělých 2022 (12. ročník)

(www.kamv.cz - konference)

**International Conferences on Adult Education
(CONFINTEA), UNESCO**

<https://uil.unesco.org/adult-education/confintea>

Vzdělávání dospělých (VD)

- Je součástí vzdělávacího systému.
- Spolu se vzdáváním dětí a mládeže tvoří součást **konceptu celoživotního učení/vzdělávání**. Na úrovni sociální politiky státu propojuje vzdělávací politiku, politiku zaměstnanosti, politiku sociálního zabezpečení a rozvoje a řízení lidských zdrojů v kulturním, ekonomickém a sociálním kontextu.
- CŽV zahrnuje v celé šíři také:

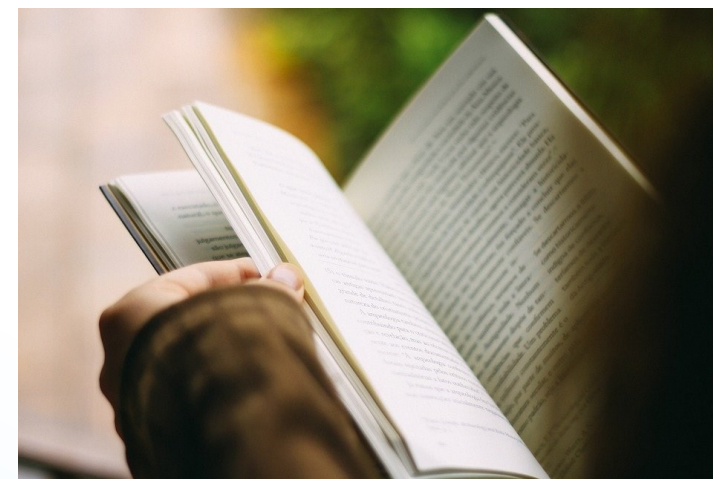
intencionální učení a incidentní učení

- Viz **Memorandum o celoživotním učení a Strategie celoživotního učení ČR**.

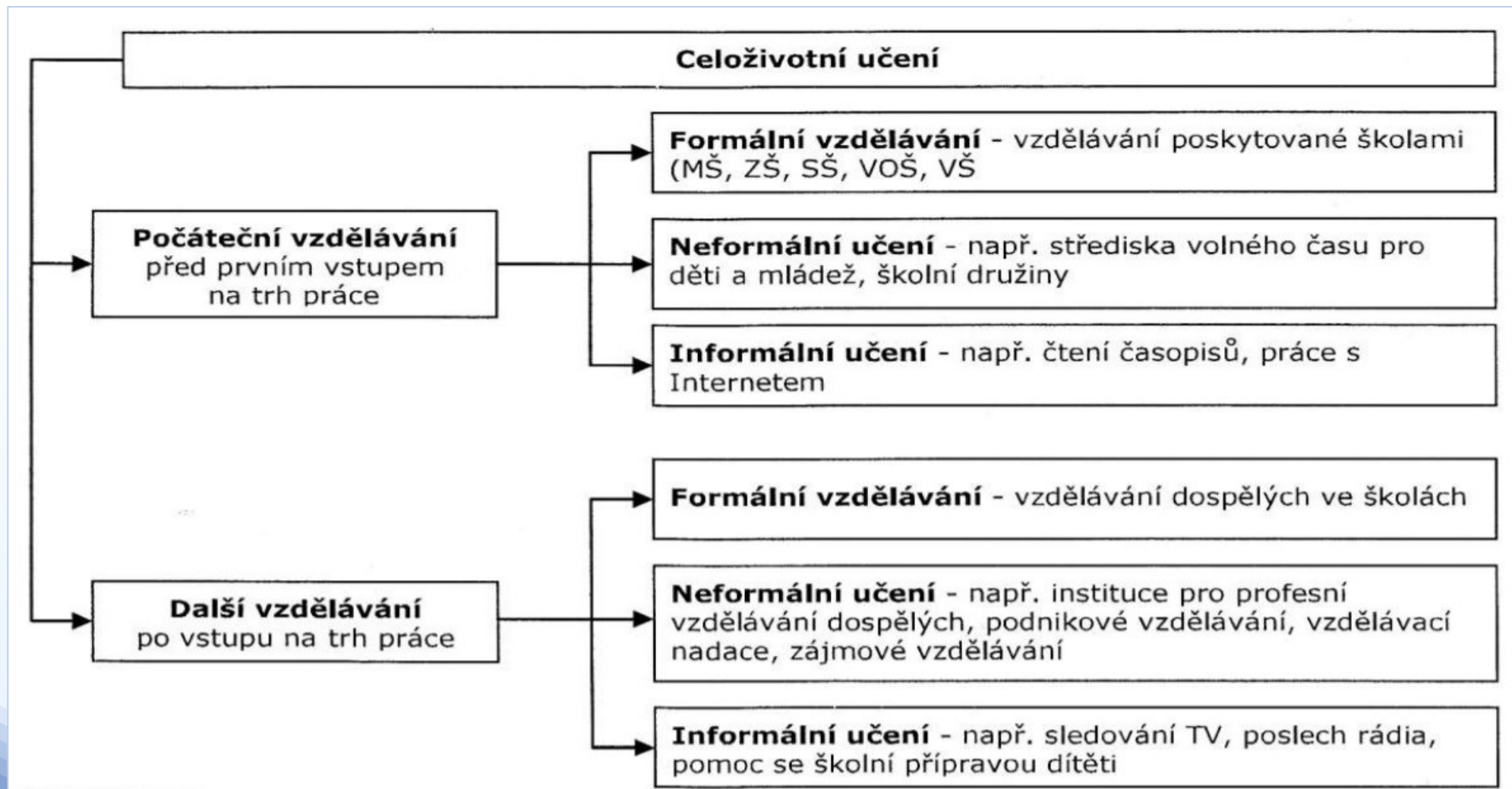
Koncept celoživotního učení (CŽV)

- Koncept celoživotního učení a vzdělávání zahrnuje veškeré účelné formální i neformální činnosti související s učením, které se průběžně realizují s cílem dosáhnout zdokonalení znalostí, dovedností a profesních kompetencí.
- Představuje v ideálním případě kontinuální proces, který předpokládá komplementaritu a prolínání uvedených forem učení v průběhu celého života jedince.
- CŽV má i své kritiky, např. Konrad Paul Liessmann (publikace *Teorie nevzdělanosti*, 2008)

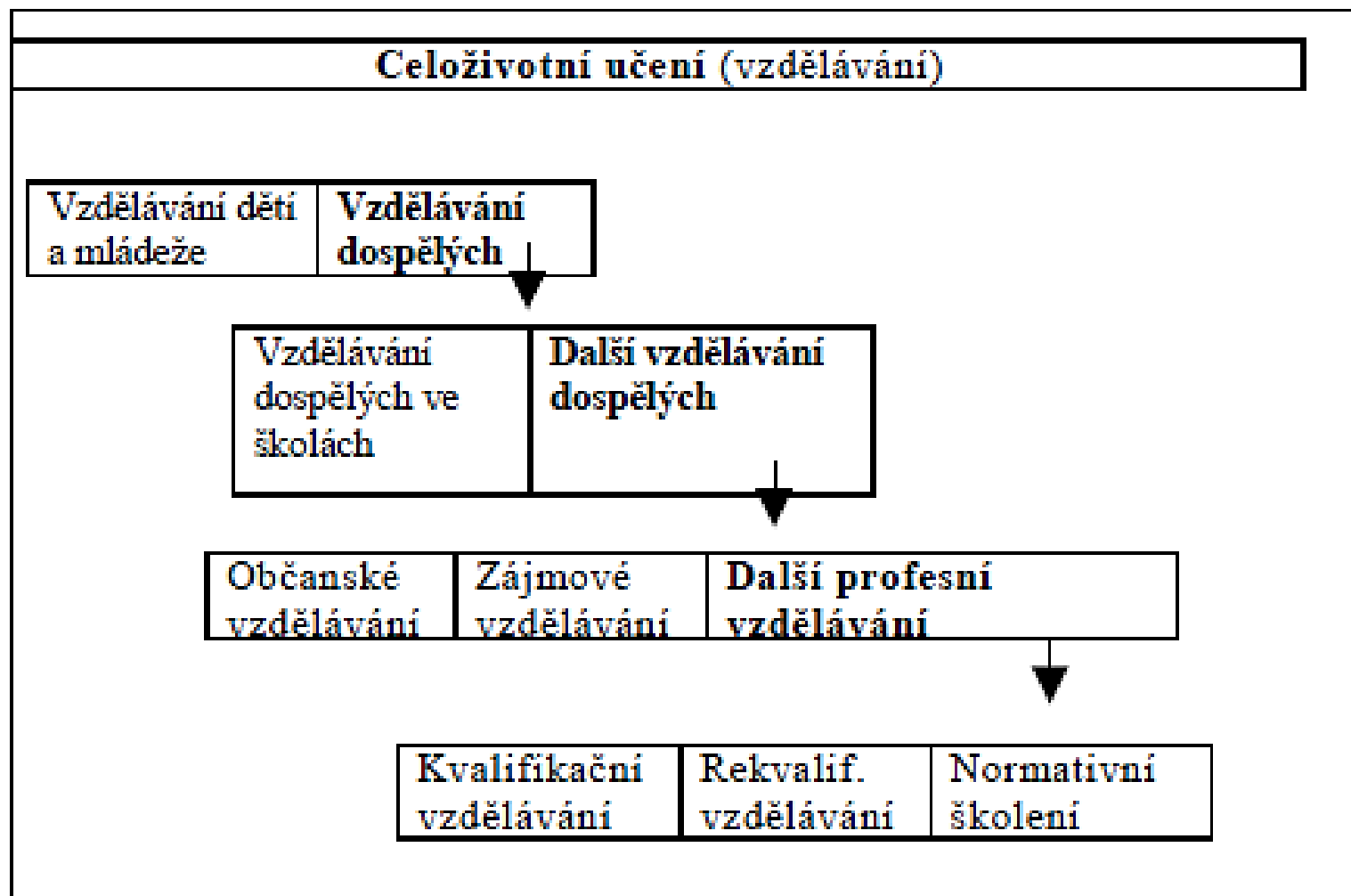

Etapy celoživotní učení

Etapy celořivotní učení

Další vzdělávání (DV)

- (formální i neformální) vzdělávání po ukončení kontinuálně probíhající přípravy na povolání nebo po vstupu jedince a trh práce
- jedna ze dvou základních etap vzdělávání (vedle počátečního) v rámci CŽV
- může být organizované i neorganizované (informální učení)
- členíme na **(další) profesní, zájmové a občanské**
- různé cílové skupiny; motivace k DV (faktory ovlivňující průběh a výsledky)

Podnikové (firemní) vzdělávání

- tradičně označováno jako souhrn vzdělávacích aktivit zajišťovaných podniky se záměrem doplnit, rozšířit, prohloubit, zvýšit nebo změnit kvalifikační strukturu pracovníků
- má různé formy, cíle a dobu trvání
- rozlišujeme zejména tyto typy:
orientační vzdělávání pracovníků, normativní vzdělávání, kvalifikační a rekvalifikační vzdělávání, kariérové vzdělávání a jiné podnikové vzdělávání (např. jazykové)

Andragogika

- **z řečtiny:** anér / andros – muž, přeneseně dospělý jedinec; agogé, agein / agere – vedení, vésti (archaicky způsob života)
- První použití pojmu v r. 1833 A. Kappem
- **Vědecká** disciplína zabývající se veškerými procesy a souvislostmi učení a vzdělávání dospělých. Objektem současné andragogiky je dospělý jedinec (biologicky, psychicky, sociálně a ekonomicky zralý); předmětem je celková edukační realita dospělých, tedy především proces organizovaného (intencionálního) učení a sociálně-ekonomické souvislosti tohoto učení, sebeřízené (zkušenostní) učení a kooperativní učení.

Andragogika

- Andragogika jako induktivní věda zkoumá především teorii a praxi vzdělávání dospělých a oblast poradenství a péče o dospělé jedince (→ integrální andragogika).
- Jako každá věda, tak i andragogika se vnitřně strukturuje a vytváří systém andragogických disciplín.
- Disciplíny můžeme rozčlenit na:

základní, aplikované a hraniční.

Členění andragogických disciplín

základní	aplikované	hraniční
obecná andragogika	personální (profesní) andragogika	filozofie výchovy dospělých
dějiny andragogiky	sociální andragogika	andragogická psychologie (psychologie učení dospělých)
komparativní andragogika	speciální andragogika	andragogická sociologie (sociologie výchovy a vzdělávání dospělých)
androdidaktika (andragogická didaktika)	kulturní andragogika (kulturně-osvětová)	personální management
metodologie andragogiky (andragogický výzkum)	gerontagogika	
teorie výchovy dospělých		
andragogická diagnostika		